

Reisverslag ZBA (tekst Gerrit Kasper, groepsleider ZOA NL)

Vrijdag 21 april 2023

Op reis met een groep ondernemers en ook een paar ondernemende dames, complimenten voor hen dat ze dit aandurven. Het is geen plezierreis, het slapen is kort en vaak ongemakkelijk, als er al een douche is werkt deze misschien niet en moet je het met een emmer water doen. Maar goed, dat hebben we er voor over en we gaan zien wat het gaat worden.

De bedoeling is dat we onze projecten in Amudat gaan bezoeken en kijken hoe alles loopt daar. We trekken dan 4 tot 5 dagen op met het ZOA team daar en kunnen als ondernemers best nog wel eens goede adviezen geven denken we.

Samenwerken met een team in Amudat waarvan we elkaar nog niet allemaal ontmoet hebben.

Howard: Programmamanager Amudat

Paddy: Coördinator financiën en administratie

Louis: Medewerker Projectmanager project UGD2203

Walter : Projectcoördinator project UGD2203

Aron : Projectmedewerker project UGD2203

Voor nu stappen we zo in het vliegtuig richting Entebbe, waar we laat in de avond aankomen en na een zeer korte nacht vertrekken met de MAF naar Amudat.

Van links naar rechts: Arjen, Peter, Dieneke, Sander, Geert, Margriet, Gerrit en Wim

Zaterdag:

We landen in Amudat en gelijk veel bekijks.

De piloot moet even wachten voordat hij terug kan, dus we zingen nog een lied.

Het is regentijd in Uganda en dat merken we vanmorgen.

Eerst bezoeken we de overheid om hen te vertellen wat we komen doen, we worden enthousiast onthaald.

We bezoeken de markt hier, veemarkt en alle andere winkels.

We moeten geiten kopen, daar kom ik later op terug. (speciaal onderwerp)

Daarna bezoeken we een lokale timmerman die bedden maakt en bijenkasten.

Dat laatste is voor ons belangrijk.

Hij koopt de onderdelen zelf in en kan ons vertellen hoe het werkt. Hij heeft zijn vak geleerd bij een timmerman

We zijn bezig hier jongeren op te leiden om zelf te timmeren en de hives te bouwen. We gaan dat maandag zien. Deze jongen maakt ongeveer 15 kasten per week en verdiend daarmee ongeveer \$ 8 per hive, mooie inkomsten. Het mooiste is dat ze hier nu

lokaal gemaakt worden.

We gaan daarna lunchen op de compound, waar het goed toeven is en de gebouwen er prima uit zien.

We bezoeken daarna een beekeeping project. De groep beekeepers neemt ons mee een eind de bossen in langs verschillende dorpen. We komen bij de hive's die in de bomen hangen, we moeten rustig zijn anders raken de bijen geïrriteerd.

De groep bestaat uit 20 leden en ze hebben 100 hive's. Totaal hebben ze 2400 kg ruwe honing geoogst in september vorig jaar en ze oogsten drie keer per jaar. (april, juni en september) De prijs is nu € 2 per kg. Als we deze honing zelf gaan verwerken kunnen ze behoorlijk meer verdienen. Ze zouden dan een coöperatie moeten vormen en een werkplaats om het te verwerken. Dus nog veel werk te doen.

Zondag:

Het zondag morgen, dus gaan we naar de kerk bij Jane de pastor in deze kerk. We worden hartelijk welkom geheten en persoonlijk weer een mooie ontmoeting met Jane. Hello Gerrit riep ze al van verre. Ze kleed zich snel om achter een boom.

De gemeente is niet erg groot, maar wel weer prachtig om hier weer te zijn. De kerk die we jaren geleden geholpen hebben met de muren en de vloer te bouwen.

Jane leest een gedeelte uit de bijbel in de Pokot taal, ik versta er niets van. Het aanwezig zijn is genoeg, er wordt veel gezongen met klappen en dansen en lange gebeden door Jane en ook gemeente leden. Wat een vreugde in de kerk. We spreken de gemeente toe en vertellen hen de connectie met de kerk in Nederland. We geloven allen in dezelfde God. Daarna zingen we de gemeente als groep toe.

Jane spreekt de groep van ZOA toe en dan vooral wat ze doen in het district voor iedereen en vooral ook de grote educatie projecten, met elkaar maken we een groot verschil.

We zingen en dansen sluitend onze kerkdienst af.

We bezoeken in de middag een groep die is gestart als een "leengroep". Gezamenlijk doen ze nu business. Het is een vrouwen groep die bestaat uit 20 leden. Gisteren moest er snel hard gewerkt worden op het land, omdat het geregend had. Ze stellen zich allemaal aan ons voor en wij aan hen en we bidden samen.

Juliet en Esther zijn de leidsters van de groep. Ze verkopen kleren, pannen en potten en maandverband enz enz. Iedereen heeft andere business in de groep. Het doel is om uiteindelijk een eigen huis te bouwen. Ze lenen geld uit de gezamenlijk kas en betalen dit terug met rente. Alles wat ze verdienen komt in de gezamenlijke kas. Ze zijn in januari gestart en ze hebben nu 600.000 Shilling (€150). Aan het eind van het jaar wordt de kas verdeeld. Het is een prachtig systeem voor de waardigheid van deze vrouwen om zelf inkomsten te genereren en niet afhankelijk te zijn van de mannen. We vragen hen wat hun mannen hiervan vinden. De mannen zijn blij met de extra inkomsten. Hierdoor kunnen ze meebetalen aan het schoolgeld enz enz.

We spreken hen toe, hoe geweldig ze het hier doen en we geloven in een mooie toekomst.

Maandag:

Het is maandag, we staan vroeg op, het gaat een lange dag worden.

Bij het ontbijt ruiken we elkaar, waar zou dat van komen, al twee dagen geen druppel water hier. De plek (zie foto's) lijkt mooi en is mooi, maar de bedden zijn hard of doorgezakt en er is echt geen druppel water hier en geen internet.

De mannen hebben allen baarden nu, een lied welke we gisteravond zongen onder bezielende begeleiding van Dieneke.

We waarderen nu des te meer wat we thuis hebben.

Maar goed de stemming zit er nog goed in. We beginnen met ons ontbijt en dan stappen we rond 7.00 uur de auto in, op weg naar de compound, waar we onze weekopening hebben met het ZOA team (rond 20 mensen).

Daarna een lange dag ongeveer 2 1/2 uur naar het zuiden, daar onze projecten bekijken en bespreken en natuurlijk tegen de avond ook weer terug. Overigens hebben we hier slechte wegen, het is maar even dat onze volgers dit weten.

Waar we heen gaan is het bijzonder droog en dor en de mensen leven daar ver onder het bestaansminimum.

Dit is geen vakantie trip maar een werkbezoek, het is maar even om dit te beseffen.

We bezoeken het eerste livelihood project vanmorgen voorbij Karita.

De terrein wagens hebben we hier zeker nodig, al slippend komen we aan.

We zien een geweldig groot stuk grond waar diverse producten verbouwd worden, (tomaten, mais en kool enz). Het is een boeren groep die alles beheerd. De manager van de groep spreekt ons toe.

De watervoorziening is een pilot project gedoneerd door een onderneming uit Nederland. Dit past hier precies om op deze manier de gewassen te besproeien door een solar pomp die het water oppompt en dit brengt het water in de wateropslag, wat hoger staat, waardoor de waterdruk het werk doet hier.

Men kan op deze manier vroeg in de morgen al de diverse tuinen besproeien.

Vlak naast al deze percelen loopt een rivier waar altijd water in staat, iets wat hier heel belangrijk is.

Het pilot project is bijna klaar, de engineer komt volgende week langs om het verder aan te sluiten en met elkaar dit te trainen hoe je het beste hier gebruik van kunt maken.

De groep bestaat uit 18 boeren families.

Het is geen coöperatie maar ieder heeft zijn eigen land, maar de vermarkting doen ze gezamenlijk. Het land is van de boeren zelf, dus ze hoeven het niet te huren. Sommige boeren zijn al stap vooruit en binden de tomaten plantensoorten op.

Hier vertellen ze ons dat ze 200 kratten van 25 kg oogsten. (totaal 5000 kg) Op de markt krijgen ze hier \$0,50 per kg.

Voor zover kunnen bekijken op dit moment moet het goed komen, maar misschien hebben we nog wat adviezen waardoor het nog beter kan.

Ik sluit gelijk vriendschap met een " herenboer ". Hij heeft wel een nieuw werk shirt nodig.

Bij deze groep boeren, die het verdienen gaat het "Thomas project " (zo noemen ze het hier) verder. Ze krijgen twee geiten voor hun kinderen.

De twee managers krijgen ze mee, mijn "vriend" heeft 7 kinderen, dus het komt goed terecht, zijn kinderen zijn naar school.

We gaan nu naar een Pharus school. Pharus is de foundation van de familie Mars (AFAS).

Allereerst het water probleem hier, het is zeer droog hier en nu is via Pharus een pomp geslagen en bediend met solar.

Het water gaat naar de community en drie punten waar water getapt kan worden bij de school die Piet Mars en ikzelf (Gerrit) enkele jaren geleden geopend hebben.

Wat een ontvangst weer met honderden kinderen en ouders.

Het is een optreden op zich inclusief toneelstukken.

Hier kunnen wij samen met Pharus trots op zijn met deze geweldige ontwikkeling.

Door Pharus worden hier veel scholen gebouwd in samenwerking met de overheid met het doel dat uiteindelijk alle kinderen hier naar school gaan.

Het schoolbestuur, leerkrachten enz enz stellen zich aan ons voor. Alle leerkrachten waaronder ook veel mannen zien er daadkrachtig uit.

We krijgen vele toespraken en toneelstukken te horen en te zien.

Iemand van de examen klas, geeft een geweldige speech, ik weet wel zeker dat ze ver gaat komen, als ze straks door kan leren. We zien dat ze trots zijn op hun school en ze zijn uitgeroepen tot de beste school van het district. De directrice van de school verteld ons dat er de laatste jaren een groot verschil is gemaakt. Ook de overheid is aanwezig en er is een goede samenwerking met ZOA en we gaan door. Alles is zeer goed georganiseerd.

Hier gaan meer dan 800 kinderen naar deze school. In dit deel van Amudat district gaat nu 86% naar school.

We waren ontroerd met elkaar, zelfs Wim. (grote mannen kleine hartjes)

We bezoeken nog de werkplaats in aanbouw " verzamel punt voor de ruwe honing" en waar straks de hive's worden gemaakt.

Er volgt een stevige discussie over hoe straks de boeren hier grote profijt van krijgen. We zijn er nog niet uit, maar morgen gaan we hier mee verder.

Dinsdag:

Vanmorgen bezoeken we de Katikit Primary school in Amudat, deze school is opgenomen in het Pharus project en voorheen gebouwd door ZOA.

Er zijn nu 19 scholen in dit district " basis scholen" en twee voorgezet onderwijs scholen en de derde wordt gebouwd.

Deze school heeft 1500 leerlingen ingeschreven waarvan er gemiddeld 900 naar school gaan.

ZOA heeft hier de kleuter school gedaan en daarna neemt de overheid het over. ZOA heeft ook de teacher houses en de sanitair club georganiseerd zodat op dat gebied ook voorlichting kan worden gegeven. Ze hebben 18 docenten en daarbij de uitdaging het onderkomen voor hen te regelen. De volgende uitdaging is het water, er is maar een water punt voor deze school met 1500 leerlingen, te weinig dus. Ze vinden dat de kwaliteit van scholing sterk is verbeterd door de nieuwe aanpak van ZOA en donor. Een heel belangrijk onderwerp was ook de hygiëne omtrent de meisjes, die nu voorlichting krijgen over maandverband enz enz, ze

hoeven nu niet thuis te blijven. Velen komen 5 km lopend naar school en de school begint om 8.00 uur, vroeg opstaan dus en ze komen ook wel eens te laat. Ze zijn erg gespannen het zijn nu de examen scholen. De directrice eindigd haar gesprek met, we kunnen jullie niet terug betalen maar we danken God dat dit alles is gerealiseerd.

We lopen over het terrein en bezoeken sommige klassen. Ze hebben een beker in de hand omdat ze een soort pap "mais meel" krijgen, zie foto emmer.

En ook krijgen ze overdag iets van bonen, dit verzorgd het World Foodcenter.

We bezoeken nog de werkplaats in aanbouw "verzamel punt voor de ruwe honing" en waar straks de hive's worden gemaakt. Er volgt een stevige discussie over hoe straks de boeren hier grote profijt van krijgen. We zijn er nog niet uit, maar morgen gaan we hier mee verder.

Vanmiddag had Gerrit even een apart gesprek met twee mensen van Sil.

Sil is de internationale naam voor Wickliff

Ze trainen leraren van de Pharus scholen om de kinderen (van 6 en 7 jaar) eerst in hun eigen taal te lezen en schrijven.

Ze ontwikkelen hier de leerboeken. Bewezen is dat ze dan de basis beter beheren ook met het lezen in de bijbel. Deze organisatie is nu drie jaar bezig en zien de resultaten nu.

Mooi om zo een gesprek te hebben over dit onderwerp.

Hun drive is om het evangelie te brengen op deze manier en dat de kinderen gemakkelijker de bijbel kunnen lezen. Bijzonder 🙏

Daarna bezoeken we de overheid om met hen te spreken over het Amudat district.

In de middag bezoeken we een Biss bakkerij. Drie dames zijn in opleiding en krijgen op dit moment een training van een aantal weken. Ze hopen over een paar weken de shop te openen.

Dit is een onderdeel van het project welke Dorian (ze is helaas verongelukt vorig jaar) opgezet heeft in dit district.

Inmiddels zijn er 198 van zulke bakkerijen in Uganda aangestuurd door Lucas den Admiraal van bake for live.

We hopen dat de dames er een goede business van maken. Met een aantal adviezen vertrekken we weer.

Evaluatie bezoek Amudat district:

Punten van evaluatie:

1. Pilot project extra pomp voor de nodige druk.

2. Beekeeping store met daarbij de totale aanpak van het verwerken van de honing zodat alle boeren hier profijt van hebben.
3. Voorstel een 20 banken in de kerk van Jane
4. Het bouwen van een ruimte om 100 jongens bij de school op te vangen, zodat ze kunnen blijven slapen.
5. De school bij Amudat een extra waterpunt en teacher house prijs opgaaf.

Presentatie voor de toekomst door Howard:

We werken nu 12 jaar in Amudat district.

Howard heeft een droom om de andere drie districten waar de nood hoog is ook in de toekomst te helpen. We hebben nu de kennis en kunnen het verder uitrollen. Wat heeft Karamoja nodig in de toekomst.

De onveiligheid, veediefstal enz enz

Gedragsverandering van veeboer naar liveliheid.

1. Er is te weinig voedsel voor het hele jaar en het water is te weinig. Grote droogte en te weinig inkomsten om normaal te leven.

Hoe kun je dit oplossen:

Het aanpakken van liveliheid projecten en ook de honing productie verhogen.

1. De liveliheid projecten kunnen opgezet worden met solarpompen gelijk aan het pilot project. De solarpompen gebruiken voor waterprojecten voor scholen.
2. Het opzetten van PIP projecten. Dit wordt dan heel individueel gedaan per gezin of familie. Ze maken voor henzelf een soort plan voor de toekomst waar het gezin uiteindelijk wil uitkomen. Dit werkt zeer goed in b.v. Burundi. Ook kinderen opleiden tot vakopleiding en dan jongeren helpen met eigen bedrijven opzetten. Daarbij samenwerking met lokale partners.
3. Daarna zijn visie op education. Alle kinderen naar school en bewustwording voor kinderen waarom ze naar school moeten. Het bouwen van scholen en alles wat daarbij komt. Vanaf kleuterschool eerst leren in hun eigen taal.

Ter afsluiting:

We krijgen terug op een gezegend bezoek aan onze projecten in Amudat district. Moe maar met een goed gevoel gaan we nog even ontspannen bij Murschison Falls waar we kunnen genieten van Gods schepping, de prachtige natuur daar en de mooie wilde beesten.

We evalueren allen voor ons zelf en met elkaar en proberen ons hoofd weer leeg te krijgen.

Dat valt allemaal nog niet mee en zijn er onder ons, die te weinig weerstand of wat zal het zijn, hebben en zich moeten afzonderen van de groep.

Een virus misschien, je hebt het zo te pakken hier. Waar we komen is de hygiëne niet altijd zoals in Nederland.

Maar goed we gaan verder met deze mooie projecten waar we een verschil kunnen maken voor deze mensen.

